

9. Сmealов Я.А. Начальное обучение плаванию слабослышащих детей младшего школьного возраста: [Электронный ресурс] . - [http:// www. dissercat.com](http://www.dissercat.com)
10. Хода Л.Д., Звездин В.К. Физическая реабилитация глухих детей 4-7 лет Республики Саха (Якутия) . – Нерюнгри, 2001. – 160 с.
11. Частные методики адаптивной физической культуры: учебное пособие / под ред. Л. В. Шапковой. – М.: Советский спорт, 2003. – 464 с.
12. Чистова Н.А., Павлова Т.Н., Кузнецова Е.А. Некоторые особенности физической реабилитации детей с нарушениями слуха средствами плавания: [Электронный ресурс] . - <http://www.sportmedecine.com>

УДК 796.2:37.D37.1(091)(477.64)

ЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР НА ЗАПОРІЗЬКІЙ СІЧІ

Гальченко Л.В., викладач, Жукова І.С., студент

Запорізький національний університет

У статті розглядаються значення і роль народних рухливих ігор та українська козацька система виховання в часи існування Запорізької Січі.

Ключові слова: народні рухливі ігри, Запорізька Січ, козацька педагогіка, фізична підготовка.

Гальченко Л.В., Жукова І.С. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ НАРОДНЫХ ПОДВИЖНЫХ ИГР НА ЗАПОРОЖСКОЙ СЕЧИ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматриваются значение и роль народных подвижных игр и украинская казацкая система воспитания во времена существования Запорожской Сечи.

Ключевые слова: народные подвижные игры, Запорожская Сечь, казацкая педагогика, физическая подготовка.

Galchenko L.V., Zhukova I.S. VALUE AND ROLE OF FOLK MOBILE GAMES ON ZAPOROZHIA CUT / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

A value and role of folk mobile games and Ukrainian cossack system of education in the days of existence of Zaporozhia Sut is examined in the article.

Key words: folk mobile games, Zaporozhia Cut, cossack pedagogics, physical preparation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У проєкті Національної доктрини розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті вказано, що освіта повинна ґрунтуватись, базуватись на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях. Її духовною основою є споконвічна мудрість, висока культура, прагнення жити в незалежній та багатій державі, розвиватись не тільки духовно, а й фізично.

Творчий пошук неможливий без неупередженого осмислення історичного досвіду минулого, який викликає інтерес і сьогодні у сучасних вчених. Зважаючи на це особливо актуальним є дослідження народних рухливих ігор та української козацької системи виховання на Запорізькій Січі.

Філософсько-педагогічні праці І. Беха, О. Вишневецького, А. Затовського, В. Зеньковського, В. Онищенко, Т. Тюріної та ін. аргументовано доводять, що сучасна педагогіка сприяє об'єднанню людей, даючи їм спільне підґрунтя спільності життєвих прагнень та інтересів. Вчені в історичній проєкції показали, що козацька педагогіка – система поглядів на навчання і виховання, що традиційно склалася в середовищі українських козаків на Запорізькій Січі, яка є складовим елементом народної педагогіки. Останні роки в розвитку української педагогічної науки позначилися підвищеною увагою й детальною розробкою питань козацької педагогіки. В усній формі вона зберегла, передаючи з покоління в покоління, найкращі духовні цінності народу, досвід фізичного виховання, формування і навчання особистості, на зафіксовані письмово прогресивні й результативні форми, методи, засоби виховного впливу на дітей [1].

Серед історико-педагогічних і методичних узагальнень цієї багато аспектною проблеми особливо значущими є роботи Я. Бурлака, Ю. Руденка, С. Сірополка, А. Цось, О. Шпак, М. Стельмаховича, Ф. Щербини, К. Юр'євої та ін.

Мета даної статті полягає у вивченні значної ролі народних рухливих ігор та української козацької система виховання в часи існування Запорізької Січі.

Унаслідок боротьби українського народу проти татарів і турків, польських загарбників, а також втеч селян і міської бідноти Галичини, Волині, Поділля, Полісся і Побережжя від посилення феодального, національного і релігійного гніту місцевої верхівки та польських і литовських магнатів, виникло вільне озброєне населення - козацтво.

В.В. Золочевський визначив поняття “козацтво” як високоінтелектуальний і суспільно творчий унікум державотворення в історії нашої держави [1].

У 1989 році виповнилось 500 років від першої згадки у “Хроніці” польського історика Мартина Бельського про козаків (1489 р.).

Початок козацтва, як окремої групи населення, важко встановити. У ті часи, поки Україна знемагала від татарських нападів, енергійні, сміливі люди вирушали в степ, на “уходи” - полювати на дикого звіра, займатися рибальством, збиранням меду диких бджіл. Ці люди поволі об’єднувалися у ватаги, групи, які спільно полювали, а в разі потреби нападали на татар, відбиваючи в них “ясир” і награбовану худобу. На зиму “угодники” поверталися до своїх осель.

Осередком козащини стало Запоріжжя, де численні острови між рукавами Дніпра давали безпеку, захист і змогу укріпитися. Козаки перебували тут не тільки літом, але частина з них залишалася й на зиму, живучи в землянках та зимівниках. Їх почали звати низовими або запорізькими козаками.

На Запоріжжі були також побудовані козацькі укріплення - січі. Цю назву виводять із слова “сікти”, “рубати”. Звідси пішла назва – січові козаки, січовики. Запорожці будували засіки, фортеці з дерев.

Починаючи з перших років свого існування Запорізька Січ майже безперервно вела важку збройну боротьбу із загарбниками. Такі специфічні умови спричинилися до того, що запорізьке козацтво в короткий історичний термін виробило одну з найефективніших у той час систем військово-фізичної підготовки воїнів.

Запорізька Січ, захищаючи Україну і її народ від іноземного поневолення, своєю суттю і плоттю пов’язана з нелегкою долею рідного народу. Справедливим є висновок про те, що спосіб життя, традиції, культура українського народу стали міцним ґрунтом, фундаментом, на основі якого отримали своє начало мужні витязі, козаки запорізькі.

Переважну більшість запорізького воїнства складали прості українські селяни. Отже, для ефективного виховання воїнів, необхідний був постійний військово-фізичний вишкіл. Безперервні набіги на Україну поневолювачів вимагали практично від усієї людності України певної обізнаності з військовим ремеслом. Складна військова ситуація сприяла поширенню військово-фізичної підготовки народу і майже все населення України “було в неустанній її вправі” [2].

Перебуваючи в стані безперервних воєн, Запорізька Січ потребувала постійного поповнення своїх лав. Тому в Січі були вироблені певні критерії відбору до козаків. Як підкреслює у своїй праці Д.І. Яворницький: “кожному, ким би він не був, звідки й коли б не прийшов на Запоріжжя, доступ на Січ був вільний за таких п’яти умов: бути вільною і неодруженою людиною, розмовляти українською мовою, присягнути на вірність російському цареві (ця умова набула сили після втрати Запорізькою Січчю політичної ролі в житті України після XVII століття), сповідати православну віру і пройти певне навчання” [2]. Справжнім козаком ставав лише той, згідно з різноманітними свідченнями істориків, хто пропливав пороги Дніпра, пройшов семирічну підготовку, здійснив морський похід. Тобто чітких критеріїв відбору молодих козаків не існувало.

Щодо особливостей цілеспрямованої спеціальної фізичної підготовки, то в козацькому війську не було звичаю проводити систематичну муштру. У цьому слід вбачати волелюбний характер українських козаків. Але все ж щоб утримувати порядок у куренях війська, великого значення надавали козаки фізичній досконалості. Відомо, що рівень фізичної досконалості не раз був вирішальним чинником, на який зверталась першочергова увага при виборах козацької старшини. Важливе місце також відводилось формуванню в козаків уміння плавати в різноманітних умовах, веслувати, добре маскуватися. Після шкільних занять відводився час для рухливих ігор та забав. В ігрових ситуаціях учні моделювали бойові дії козаків: наступ на ворога, оборону; влаштовували змагання, демонстрували фізичну силу [2].

Козацька служба вимагала високого рівня духовності й загартованості, витривалості до голоду і спеки, дощу і снігу, до відсутності харчів і питної води, що зумовлювало побудову єдиноборств у поєднанні з високим рівнем моральності, лицарської честі.

Фізичне виховання, як і кожна сфера людської діяльності, розвивається в залежності від соціально-економічних та політичних умов, географічного положення краю. Враховуючи названі елементи, можна припустити, що в Україні фізичне виховання розвивалося в декількох взаємопов’язаних напрямках, що впливали з потреб

людини. У першу чергу – це військова підготовка молоді, адже без фізично розвинених воїнів, які досконало володіють зброєю, у той час виживання нації було неможливим. Другий напрямок розвитку фізичної культури полягав в оздоровчому, рекреаційному спрямуванні. Тяжка щоденна праця чергувалась із radoщами свята.

Як стверджують літописи, за часів козацтва були різноманітні рухливі ігри та фізичні вправи, що поширювалися серед усіх верств населення. Молодіжні ігри та забави, тісно пов'язані з календарними обрядами, в основному носили жартівливий, розважальний характер [3].

“Як і бувале козацтво, молодь на свята народного календаря, у процесі народних ігор, змагалася на силу, спритність, винахідливість, точність. Традиційними були змагання на конях (перегони на конях)” [2].

У той час дуже великого поширення набули дитячі рухливі ігри. Широке розповсюдження серед молоді народних рухливих ігор, різновидів народної боротьби, боїв навкулачки та ін. сприяло розвитку необхідних якостей, як стриманість, кмітливість, наполегливість, організованість, розвивалися сила, спритність, швидкість, витривалість та гнучкість. Поставлена мета досягалася через різноманітні рухи, ходьбу, стрибки, біг, кидання чи перенесення предметів. Значну роль відігравали віковічні традиції, серед яких слід відмітити звичай відповідальності батьків за виховання дітей, особливо юнаків [4].

Специфічною була роль батька, він цілеспрямовано займався загартуванням своїх дітей, формував у них лицарську честь і гідність, готував до подолання життєвих труднощів. У козацьких родинах існував культ Батька, Матері, Бабусі, Дідуся, Роду і народу.

Самобутність українських ігор полягає в тому, що добра половина їх супроводжується піснями, примовками та приказками. Ігри вчать дитину вправ для оволодіння словом, додержуватись етичних норм поведінки, пробуджують хист до художнього слова, танцю й театрального мистецтва. Природні умови, історичні та економічні особливості розвитку тієї чи іншої частини України наклали свій відбиток на народні ігри. У степовій частині України, де багато рівних майданчиків, переважно поширені ігри з елементами метання, бігу. В гірських районах ігри на рівновагу, перетягування [3].

Разом з тим, незважаючи на вказані відмінності, українські дитячі ігри мають багато спільного, що зумовлено споконвічними хліборобськими традиціями. Про це свідчать і назви ігор: “Просо”, “Гречка”, “Огірочки” та інші. У них широко застосовується імітація оранки, сівби, збирання врожаю. Велику групу склали ігри, в яких відображається поведінка птахів та звірів: “Зайчик”, “Коза”, “Ворона” та інші. У змісті та назвах народних ігор відображені різноманітні особливості праці (“Коваль”, “Печу, печу хліб”); історичні події, соціальні та сімейно-побутові відносини (“Запорожець на Січі”, “Дід та баба” тощо). Великою популярністю користувалися ігри з предметами (“Цурка”, “Гилка”) та інші.

Культ героїчної особистості козака-запорожця спричинився до загального (майже 100-відсоткового) залучення дітей і молодь до народних фізичних вправ і рухливих ігор, переважно військово-фізичної спрямованості.

Кожну весну вище Дніпровських порогів козаки влаштовували змагання з веслування поперек бурхливої річки. Перемагав той, чий човен фінішував на протилежному березі точно проти місця старту.

Часто проводились змагання з пірнання у воду. Для цього старшина впускала люльку в річку і молоді козаки пірнали, щоб дістати її із дна. Особливо почесно вважалося взяти люльку з річкового піску без допомоги рук: одними зубами і так винести її на поверхню.

Окремі козаки спеціальними вправами досягали неймовірного ефекту, коли “тіло грає” (у такому разі больові удари противника не відчувалися). Такі козаки миттєво концентрували внутрішню енергію в ту частину свого тіла, куди спрямовувався удар нападника. Подібні явища притаманні й східним системам боротьби, наприклад, мистецтву тибетських ченців катода і “школі залізної сорочки” в кунг-фу та карате [1].

Кулачні бої, як і боротьба, дуже стародавні. Про них ми маємо відомості в багатьох джерелах. Зокрема існує досить велика кількість народних рухливих ігор, назви яких вказують на їх характер, як то: “Кулачна”, “Боротьба грудьми”, “Боротьба на лопатки”, “Боротьба на силу”, “Боротьба навколішки”, “Боротьба лежача”, “Боротьба поодинокі” тощо.

Цікаво, що найвідоміша система єдиноборства лягла в основу козацького танцю гопак, через який кожний підліток збагачувався інтелектуально, духовно, фізично та естетично.

З історії відомо, що польська, литовська і українська шляхта, а пізніше і московське дворянство часто віддавали своїх синів для виховання на Запорізьку Січ. Вважалося, що тільки там, у середовищі відважних воїнів можна отримати спеціальну фізичну підготовку і загартувати дух. Виховання фізично та морально досконалих чоловіків, у великій мірі, забезпечувала досить ефективна система фізичної підготовки, яка включала: початковий відбір молоді; фізичне виховання молоді в січових школах і “школах” джур.

Саме з метою якісної підготовки молоді на Запорізькій Січі існував інститут джур. Разом з іншими джури обов'язково вчилися в січових школах. У школах відбувався суворий курс фізичного навчання. Для школярів передбачався час на розваги та ігри. В ігрових ситуаціях вони моделювали бойові дії козаків: наступ на ворога, оборону, тощо; влаштовували змагання, демонстрували фізичну силу. Така система навчання та виховання давала той обсяг знань та вмінь, які потрібні були козаку. Вона розвивала в дітей спритність, силу, витривалість та інші важливі фізичні якості, котрі були необхідні у сповненому небезпеки козацькому житті [5].

Важливим методом підготовки молоді були ігри, що імітували тренування досвідчених козаків. Під час запорозьких герців джури теж вибігали за січові окопи і, дивлячись на козаків, починали й собі боротися. Одне із основних місць у фізичному вихованні запорізьких козаків посідала боротьба, і кулачні бої.

Народна фізична культура в добу козаччини, крім інших соціальних функцій, у першу чергу виконувала функцію військово-фізичної підготовки. Із самого раннього віку виховання юнаків орієнтувалось на виховання в них тих морально-психічних та фізичних якостей, які були необхідні військовій справі. Домінуючу роль у системі фізичної культури відіграє національний ідеал духовної і тілесної досконалості, уособленням якого став образ козака-звитязця, захисника рідної землі. Суттєву роль у загальнонаціональному поширенні народної фізичної культури відіграв український фольклор. Народна пісня, легенда, дума формували національну систему виховання, результатом якої виступає легендарна, гармонійно розвинута особистість козака. Це, у свою чергу, приводить до того, що елементи народної культури, і фізичної зокрема, поступово впроваджувались у професійну культуру, освіту. За часів козацької доби в Україні були поширені школи, які організовувались при кожній православній церкві. Особливо насичено, цікаво проходили свята переходу учнів з одного класу в наступний. Цікаво, що свята переходу від букваря до часослова (у православній церкві збірник молитов для щоденних церковних служб), а від часослова до псалтиря (одна із біблійних книг Старого завіту, складається із 150 пісень, або псалмів), завжди супроводжувались дитячими забавами та рухливими іграми. Фізичне вдосконалення підростаючого покоління було цілорічним, так як величезна кількість народних рухливих ігор дітвори поділялась на весняні, літні і зимові.

Серед передових вчених-педагогів України на першу половину XVII століття вже припадають і перші намагання теоретичного обґрунтування системи фізичного вдосконалення учнів в структурі тогочасної шкільної освіти. Знаменитий український вчений Епіфаній Славинецький в своєму творі "Громадянство звичаїв дитячих" нарівні з іншими питаннями виховання, освіти, культури, поведінки учнів багато уваги приділяє ефективному використанню народних рухливих ігор та фізичних вправ, поділяючи їх на "корисні і некорисні". До корисних відніс ті, що розвивають силу, спритність, кмітливість та інші корисні якості і навички. Некорисними він вважав ігри в карти, кості, також такі, що формують брехню, користь, порожній гонор, лукавство та інші вади. У своїй праці він перераховує у формі запитань та відповідей рекомендовані вправи рухливі ігри з м'ячем, біг, підскоки на одній та двох ногах. Під час рухливих ігор та вправ діти, підкреслює Е. Славинецький повинні проявляти витриманість, уважно відноситись до слабших [5].

Важливу роль у вихованні української молоді, особливо сільської відігравали парубоцькі громади - своєрідні об'єднання неодружених юнаків. Найважливішою соціальною функцією українських молодіжних громад (існували дівочі, юнацькі та підліткові) була організація молоді з метою духовного, морального і тілесного виховання членів громади.

Головною умовою вступу в парубоцьку громаду був вік. До громади приймали хлопців 16-18 річного віку, причому громада особливу увагу звертала на зріст та фізичну силу нового товариша. У тому випадку, коли в сім'ї було двоє або більше синів, молодший брат мав право вступу до громади після того, як старший одружується. Виняток робили тоді, коли молодший брат був сильніший за старшого. Отже, фізичні якості вважались одним із найважливіших критеріїв у соціальній оцінці людини. Парубоцькі громади високо цінували в своїх товаришах сміливість, кмітливість, а за порушення загальноприйнятих норм життя (пияцтво, крадіжки) ганебно проганяли з членів громад [6].

Характерною ознакою колориту української землі того часу були мандрівні борці - молоді хлопці, які ходили по селах і мірялися силою з сільськими парубками "Давно се діялось колись, ще як борці у нас ходили по селах" - писав у своїй поезії "Титарівна" Т.Г. Шевченко. Перемога в таких імпровізованих поєдинках з мандрівними борцями дуже високо цінувалася серед молоді і дорослого населення, а переможець увінчувався вінком і довгий час вважався героєм парубоцької громади. В традиції мандрівних борців яскраво простежується відгомін давньоукраїнської традиції, носіями якої були скоморохи.

В Україні дуже поширеними були скачки і прогони, приурочені до Різдвяних свят Взимку, окрім перегонів, розповсюдженою серед молоді була їзда на санчатах з запряженими собаками, і як описує Іван Крип'якевич "...не раз просто так, для приємності пускалися grindжолами по сніжній дорозі". Серед найменших дітей популярним було ковзання на льоду. У довгі зимові вечори молодь випробовувала свої сили в грі в шахи, які були відомі в Україні ще з княжих часів [3].

У весняні та літні дні серед молоді поширеними були рухливі ігри з м'ячем та кулями. Суть гри в тому, що підкидаючи дерев'яну кулю, на льоту намагаються потрапити в неї короткими і товстими палицями.

У цей період доволі поширеними були ігрища, присвячені святам Івана Купала, початку хліборобського сезону, його завершенню, в яких використовувались народні рухливі ігри, танці, фізичні вправи.

Високий рівень розвитку народної фізичної культури як важливого компонента всієї культури українського народу, сприяв вихованню здорового, міцного покоління людей. А це, у свою чергу, і великою мірою слугувало підйому військової функції Запорізької Січі.

Складові української народної фізичної культури: національний ідеал духовної і тілесної досконалості людини, система народних знань про фізичний розвиток і виховання, народні засоби і методи тілесного вдосконалення людини сприяли становленню і вдосконаленню високопрофесійної військово-фізичної підготовки козаків Запорізької Січі.

Військово-спортивна підготовка запорожців виступає як системно завершена педагогічна структура, в якій можна виділити наступні компоненти:

- початковий відбір, де першочергового значення надавалось рівню розвитку тілесних і моральних якостей;
- традиційно-народний здоровий спосіб життя з чітко окресленими народними звичаями використання сил природи (водні процедури, загартування водою, сон на свіжому повітрі, поміркованість харчування, дотримання постів);
- національні за своїм змістом специфічні засоби та методи військово-фізичної підготовки (герці, народні фізичні вправи, народна боротьба, двобій навкулачки) [7].

Пріоритетне місце в спеціальній підготовці козаків надавалось:

- а) цілеспрямованому розвитку рухових якостей (піхотинець, на коні тощо);
- б) вдосконаленню навичок у плаванні, пірнанні, бігові, їзді верхи;
- в) володінню різними видами зброї, засобами пересування (віз, човен, галера тощо).

Вінцем розвитку системи фізичного виховання козаків слід вважати відродження національного бойового мистецтва – “Топака”.

У системі військово-фізичної підготовки переважали ігрові та змагальні форми використання народних ігор, фізичних вправ, часто в поєднанні з пісенним і музичним супроводом. Спрямованість військово-фізичної підготовки козаків окреслювалась досягненням досконалості в гармонійному розвитку моральних і фізичних якостей, вдосконаленні життєво необхідних рухових навичок у плаванні, бігу, їзді верхи, а також майстерному володінні різноманітними видами зброї.

Значущі досягнення козаків були в галузі організації освітнього процесу, оскільки козацька система виховання синтезувала досвід монастирської та народної педагогіки, метою якої було визначено духовний і фізичний розвиток особистості майбутнього лицаря, захисника рідної землі і православної віри.

Епоха козацтва створила багатогранну глибоку духовність, що стала окрасою української культури. Палкий патріотизм та безмежна хоробрість були могутнім стимулом до державотворчого, незалежного життя. Народ ставився до запорожців із глибокою пошаною. Вони були символом мужності, честі, людської і національної гідності.

Таким чином, незважаючи на всілякі утиски та поневір'яння, український народ зумів зберегти і примножити вікові традиції та обряди в галузі фізичного виховання дітей та молоді, тим самим створивши певну систему фізичної культури в Україні, що сприяло вихованню здорового та міцного покоління, яке поповнювало лави запорізьких козаків.

Українська козацька система виховання – глибоко самобутнє явище, аналогів якому не було в усьому світі. Вона мала кілька ступенів. Передусім - дошкільне родинне виховання, яке утверджувало високий статус батьківської і материнської козацької педагогіки. Другий ступінь козацького виховання можна назвати родинно-шкільним. Пізніше козаки, які прагнули знань, училися у вітчизняних колегіумах, у відомих університетах Європи, отримували підвищену і вищу освіту. Такі молоді люди, освічені і виховані на європейському рівні, часто очолювали національно-визвольний рух, брали активну участь у розбудові освіти, науки і культури України. У січових і козацьких школах, школах джур, а також по закінченні вищих навчальних закладів юнацтво отримувало систематичне фізичне, психофізичне, моральне, естетичне і трудове виховання, національно-патріотичну підготовку, спортивно-військовий вишкіл.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз науково-методичної літератури показав, що народні рухливі ігри займали одне із провідних місць у козацьких національних культурних традиціях.

Щодо козацької педагогіки, то в цю добу було розроблено чітку систему української освіти та виховання, тісно пов'язану зі свободолюбивим духом козацтва, побратимства, основою якої були принципи гуманізму, демократизму, народності, ідеї українознавства та української етнопедагогіки. Такий послідовний і продуманий розвиток освіти був зумовлений тим, що український народ завжди прагнув до грамоти, освіти, обстоював збереження національного, народного духу, православної віри, любові до рідної землі, мови, традицій, звичаїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Золочевський В.В. Українська козацька педагогіка про фізичне виховання і загартування особистості / В.В. Золочевський. – Режим доступу до ресурсу : file://localhost/G:/запор%20суч/9.mht
2. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків / Д.І. Яворницький. – К.: Освіта, 1990. – 321 с.
3. Козацькі забави: навчальний посібник / В.І. Завацький, А.В. Цьось, О.І. Бичук та ін. – Луцьк: Надстир'я, 1994. – 112 с.
4. Філь С.М. Історія фізичної культури: навчальний посібник / С.М. Філь, О.М. Худолій, Г.О. Малка. – Х.: ОВС, 2003. – 160 с.
5. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки: навч. посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко. – К.: Знання, 2003. – 450 с.
6. Кравець В. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. / В. Кравець. – Тернопіль: ТДПУ, 1994. – 360 с.
7. Вацеба О. Нариси з історії західно-українського спортивного руху / Оксана Вацеба. – Львів: НТШ, 1996. – 284 с.

УДК 159.922.76:376:615.8

КОРЕКЦІЯ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ В ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Ващенко В. А., ст. вихователь

КУ Запорізький обласний спеціалізований будинок дитини «Сонечко»

У статті представлені результати оцінки пасивної гнучкості, рівня самообслуговування та адаптованих рухових тестів до і після експерименту в дітей із затримкою психічного розвитку та здорових дітей. Результати, отримані при попередній оцінці рухливості променево-зап'ястного суглоба і рівня самообслуговування, показали, що в дітей з ЗПР пасивна гнучкість вище, а рівень самообслуговування нижче ніж у здорових дітей. Спостерігалися достовірні зміни наприкінці експерименту майже в усіх показниках.

Ключові слова: затримка психічного розвитку, дрібна моторика, корекція, гнучкість, фізична реабілітація.

Ващенко В.А. КОРРЕКЦИЯ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ / КУ Запорожский областной специализированный дом ребенка «Солнышко», Украина.

В статье представлены результаты оценки пассивной гибкости, уровня самообслуживания и адаптированных двигательных тестов до и после эксперимента у детей с задержкой психического развития и здоровых детей. Результаты, полученные при предварительной оценке подвижности лучезапястного сустава и уровня самообслуживания показали, что у детей с ЗПР пассивная гибкость выше, а уровень самообслуживания ниже, чем у здоровых детей. Наблюдались достоверные изменения в конце эксперимента почти во всех показателях.

Ключевые слова: задержка психического развития, мелкая моторика, коррекция, гибкость, физическая реабилитация.

Vaschenko V. HAND MOTILITY CORRECTION IN CHILDREN WITH MENTAL RETARDATION / KU Zaporizhzhya regional specialized orphanage 'Honey', Ukraine.

The article presents the results of evaluation of passive flexibility, level of self-propulsion tests and adapted to and after the experiment in children with mental retardation and healthy children. Results obtained in preliminary